

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ PRAVIENIŠKIŲ PATAISOS NAMUS–ATVIRAŽĄ KOLONIJĄ

2022-05-10 Nr. 4D-2022/1-204
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 m. vasario 18 d. gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos (toliau vadinama ir – Pravieniškių PN-AK, Įstaiga) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neteisėtai ribojant Pareiškėjo teisę telefonu bendrauti su advokate, galimai neteisėtai žemos oro temperatūros sąlygomis nepagrįstai ilgai laikant jį lauke ir tokiu elgesiu sukėlus neigiamas pasekmes Pareiškėjo sveikatai.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, aprašytos šios:

2.1. „Šių metų sausio 14 d. apie 16 val. aš kategoriškai atsisakiau man paskirtų patalpų gyventi [...]. Buvau laikinai sulaikytas pagal LRBVK [reng. past. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas] 70 str. 6 punkt. 48 valandoms. [...]. [...] man laikiną sulaikymą taikė iki 2022.01.26, po ko esu sulaikytas nuo 18 val., 26 d. apie 12.30 val., [...], buvau paprašytas susidėti daiktus visus asmeninius, ir buvau paliktas stovėti lauke. Žiemą lauke prastovėjau nuo 12.30 val. iki 17 val. [...]. [...] po 20 minučių buvo pratęstas man laikinas sulaikymas 48 valandoms iki 2022.01.28“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2022.01.27 aš jau jutau peršalimo simptomus ir man buvo labai bloga, aš prašiau dirbusių pareigūnų pristatyti mane į medicinos punktą, bet ten pristatytas nebuvau, man tik pareigūnas pasiūlė pusę paracetamolio tabletes.“

2.3. „2022.01.28 apie 13 val. atėjo prižiūrėtojas ir vėl liepė susidėti visus asmeninius daiktus. Nors dar nebuvo pasibaigusios laikino sulaikymo valandos vėl buvau išvarytas (jau sergantis) į lauką. Kieme prastovėjau apie 2 valandas ir mane pamatęs (Saugumo valdymo skyriaus) viršininkas [...] įsakė savo pavaldiniams „nuvesti į kiemelį pasivaikščiojimo“ [...]. [...] Pasivaikščiojimo kiemely praleidau dar 2 valandas.“

2.4. „2022.01.31 sutikau medicinos punkto darbuotoją, kuri liepė prižiūrėtojams mane pas ją pristatyti, nes buvo akivaizdūs peršalimo simptomai. Tą dieną man daktaras išrašė vaistus nuo peršalimo.“

2.5. „Iki vasario 3 d., 2022 m. man ir toliau buvo pratęsiamas laikinas sulaikymas (48 valandoms) po ko buvau perkeltas į KTP [reng. past. kamerų tipo patalpos] atlikti direktoriaus nutarimu skirtą 13-os parų KTP nuobaudą. [...]. Man atlikinėjant nuobaudą [...] 2022.02.08 aš prižiūrėtojo paprašiau leisti paskambinti [...] advokatei [...]. Prižiūrėtojas mane nuvedė prie taksofono, kuriame surinkau savo kortelės kodą ir advokatės numerį. Man atsakė, jog „numeris yra įtrauktas į uždraustų numerių sąrašą“ sistemoje.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022 m. vasario 24 d. raštu Nr. 4D-2022/1-204/3D-455 kreipėsi į Pravieniškių PN-AK direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2022 m. balandžio 4 d. Seimo kontrolierė gavo Pravieniškių PN-AK 2022 m. kovo 21 d. raštą Nr. 14-3889.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose pateikta ši informacija:

4.1. „Nuteistasis X 2021-11-30 Įstaigos direktoriaus įsakymu tolimesniam laisvės atėmimo bausmės atlikimui iš Įstaigos Antrojo sektoriaus perkeltas į Pirmąjį sektorių. Pirmajame sektoriuje nuo pat atvykimo buvo paskirtas į naujai renovuoto kamerinio tipo bendrabučio 6-ą būrį 69-ą brigadą (drausmės grupę), kurioje aktyviai įgyvendinama individualizuota dinaminė priežiūra bei skatinama pozityvi resocializacija. Nuteistasis 2022-01-14 kategoriškai atsisakė gyventi jam paskirtame 6-ame būryje, todėl asmuo nuo kitų nuteistųjų buvo izoliuotas kamerų tipo patalpose, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Bausmių vykdymo kodekso 70 straipsnio 6 punktu [reng. past. Pareiškėjo izoliacija pirmiau nurodytu teisiniu pagrindu tęsėsi nuo 2022 m. sausio 14 d. iki 2022 m. vasario 3 d., kas 48 valandos iš naujo ją pratęsiant] [...]. Pažymėtina, kad izoliavimo metu buvo sprendžiama nuteistojo galimybė gyventi paskirtame ar kituose būriuose. 2022-01-25 perkėlus nuteistąjį X į 7-o būrio 13-ą brigadą asmuo vis tiek atsisakė gyventi jam naujai paskirtame būryje, taip padarydamas grubų nustatytų elgesio taisyklių pažeidimą – atsisakė vykdyti pataisos įstaigos administracijos nurodymą eiti į jam paskirtą kamerinio tipo bendrabučio būrį. Pažymėtina, kad po nuobaudos [reng. past. paskirta 2022 m. sausio 31 d.; pradėta vykdyti 2022 m. vasario 3 d.] atlikimo (13 parų kamerų tipo patalpose), už minėtą nustatytos tvarkos pažeidimą, nuteistasis nuėjo gyventi į jam paskirtą 7-o būrio 13-ą brigadą (dokumentinės medžiagos kopijos pridedamos).“

4.2. „Įstaigos Pirmojo sektoriaus Saugumo valdymo skyrius (toliau – SVS) neturi duomenų apie tai, kad nuteistasis X 2022-01-26 ir 2022-01-28 buvo laikomas 5 val. ir atitinkamai 4 val. lauke, kadangi pagal Įstaigos Pirmojo sektoriaus SVS turimą dokumentinę medžiagą (SVS specialistų 2022-02-23 tarnybiniai pranešimai, Resocializacijos skyriaus specialistės 2022-02-28 pažyma, Kalėjimo departamento prie Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos Kriminalinės žvalgybos valdybos Kriminalinės žvalgybos skyriaus vyriausiojo tyrėjo 2022-01-31 tarnybinis pranešimas, pareigūnų įrašai Nuteistųjų laikino izoliavimo, kol nėra pataisos įstaigos direktoriaus, apskaitos žurnale Nr. 857) 2022-01-26 nuo 13.10 iki 17.00 val. nuteistasis buvo Kontrolės ir praleidimo punkto Nr. 2 patalpose. Atskirų Įstaigos tarnybų pareigūnai intensyviai siekė išsiaiškinti jo atsisakymo gyventi paskirtame būryje priežastis, kurių aiškinimasis nėra vien formalus nurodymo davimas nuteistajam. Buvo siekiama išsiaiškinti galimas nuteistojo socialinio pažeidžiamumo, resocializacijos bei priežiūros įgyvendinimo priemonės, kadangi atsisakydamas gyventi paskirtame būryje be pateisinamos priežasties nuteistasis išsakė neigiamas savo nuostatas į priežiūrą, ją vykdančius pareigūnus bei jam taikomus apribojimus (dokumentinės medžiagos kopijos pridedamos).“

4.3. „Nuteistasis X skunde nurodė, kad 2022-01-26 apie 17.30 val. buvo nuvestas į laikino sulaikymo kamerą, pasijuto peršalęs, pareigūnus informavo dėl sveikatos pablogėjimo, tačiau medikų jau nebuvo. Pagal Įstaigos Pirmojo sektoriaus SVS turimą dokumentinę medžiagą (SVS specialistų 2022-02-23 ir 2022-02-28 tarnybiniai pranešimai) 2022-01-26 ir 2022-01-27 nuteistasis dėl pablogėjusios sveikatos į pareigūnus nesikreipė. Pažymime, kad nuteistasis turėjo galimybę kreiptis į Sveikatos priežiūros tarnybą, nes Įstaigos Pirmajame sektoriuje pagal Laisvės atėmimo vietų Pirminės asmens sveikatos priežiūros skyriaus pateiktą darbo apskaitos grafiką 2022-01-26 nuo 8.00 iki 20.00 val. sveikatos priežiūros paslaugas užtikrino slaugytoja. Nuo 2022-01-27 iki 2021-01-30 nurodytu laiku taip pat sveikatos priežiūros paslaugas užtikrino slaugytoja, darbo dienomis nuo 8.00 val. iki 17.00 val. šeimos gydytojas (dokumentinės medžiagos kopijos pridedamos). 2022-03-16 Laisvės atėmimo vietų ligoninės Pirminės asmens sveikatos priežiūros skyriaus Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos Pirmojo sektoriaus

administratorė pateikė pažymą, kurioje nurodyta, kad į Laisvės atėmimo vietų ligoninės Pirminės asmens sveikatos priežiūros skyriaus šeimos gydytoją [reng. past. Pareiškėjas] kreipėsi 2022-01-31. Nuteistasis buvo apžiūrėtas. Nustatyta diagnozė: J00 – Ūminis nazofaringitas (peršalimas), paskirtas atitinkamas gydymas (dokumentinės medžiagos kopijos pridedamos).“

4.4. „Nuteistasis X nesikreipė rašytiniu prašymu į Įstaigos administraciją, jog būtų suteikta teisė skambinti savo gynėjui, bei nepateikė atstovavimo sutarties su advokatu, todėl jam nebuvo leidžiama skambinti taksofonu [...]. Įstaigos Resocializacijos skyriaus specialistė 2022-03-17 pažymoje nurodo, kad laikotarpiu nuo 2022-02-03 iki 2022-02-16 nuteistasis X [...] su prašymu dėl teisės skambinti savo gynėjui į ją nesikreipė.“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (Konvencija):

3 straipsnis. *Kankinimo uždraudimas* – „Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį, arba tokiu būdu būti baudžiamas.“

6. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. priimtos rekomendacijos šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“ (Europos kalėjimų taisyklės):

- 39 punktas – „Kalėjimų valdžia turi rūpintis visų kalinių sveikata“;
- 40.3 punktas – „Visi kaliniai turi turėti galimybę naudotis medicinos paslaugomis, kurios teikiamos šalyje, ir negali būti diskriminacijos teisinės padėties pagrindu“;
- 40.5 punktas – „Visos reikalingos medicinos, chirurgijos ir psichiatrijos paslaugos, įskaitant ir tas paslaugas, kurios yra prieinamos visuomenėje, turi būti suteiktos kaliniui.“

7. Lietuvos Respublikos bausių vykdymo kodekso (BVK):

- 101 straipsnis „Nuteistųjų teisė gauti teisinę pagalbą“ – „1. Advokatų lankymasis pas nuteistuosius ir nuteistųjų skambinimas advokatams neribojamas. Susitikimai su advokatu ir skambinimas jam į pasimatymų ir skambinimo skaičių neįskaitomi“;

- 102 straipsnis „Nuteistųjų teisė paskambinti telefonu“ – „5. Skambinimo telefonu tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės“;

- 173 straipsnis „Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekančių nuteistųjų materialinis buitinis aprūpinimas“ – „1. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekantiems nuteistiesiems užtikrinamos reikiamos gyvenamųjų patalpų ir buities sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas“;

- 174 straipsnis „Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekančių nuteistųjų asmens sveikatos priežiūra“ – „1. Asmens sveikatos priežiūros paslaugos arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekantiems nuteistiesiems teikiamos sveikatos apsaugos ministro ir teisingumo ministro nustatyta tvarka. 2. Pirminio lygio ambulatorinę arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekančių nuteistųjų asmens sveikatos priežiūrą užtikrina laisvės atėmimo vietų ligoninė arba pataisos įstaigų asmens sveikatos priežiūros padaliniai. Pirminio lygio ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos pataisos įstaigų patalpose. 3. Kai laisvės atėmimo vietų ligoninė arba pataisos įstaigų asmens sveikatos priežiūros padaliniai dėl objektyvių priežasčių negali užtikrinti pirminio lygio ambulatorinių asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekantiems nuteistiesiems, šių paslaugų teikimą pataisos įstaigų patalpose pagal sudarytas sutartis užtikrina savivaldybės, kurios teritorijoje veikia pataisos įstaiga, pirminio lygio ambulatorines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios asmens sveikatos priežiūros įstaiga. Sprendimą dėl konkrečios pirminio lygio ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kuri užtikrins asmens sveikatos priežiūros

paslaugų teikimą arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems, paskyrimo priima savivaldybės, kurios teritorijoje veikia pataisos įstaiga, taryba. 4. Antrinio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugos, kurios neteikiamos laisvės atėmimo vietų ligoninėje, ir tretinio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugos arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems teikiamos arčiausiai esančiose ir atitinkamas paslaugas galinčiose suteikti valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigose. 5. Asmens sveikatos priežiūros paslaugos valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigose teikiamos užtikrinant nuteistųjų apsaugą. 6. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekančių nuteistųjų asmens sveikatos priežiūrą organizuoja Sveikatos apsaugos ministerija.“

8. Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 (Vidaus tvarkos taisyklės):

37 punktas – „Pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) administracija sudaro sąlygas nuteistiesiems (suimtiesiems) skambinti telefonu.“

9. Pravieniškųjų PN-AK nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 1R-65 (Nuostatai):

8 punktas – „Pravieniškųjų pataisos namai-atviroji kolonija, siekdama veiklos tikslo, atlieka šias funkcijas: 8.1. užtikrina įstatymų nustatytą įstaigoje laikomų suimtųjų ir nuteistųjų apsaugą, priežiūrą ir šių asmenų izoliavimo reikalavimus; [...]; 8.4. užtikrina įstaigoje laikomų suimtųjų ir nuteistųjų buities sąlygas, nežeminančias žmogaus orumo ir atitinkančias Lietuvos higienos normas.“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

10. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT) 2014-04-09 aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodęs:

10 punktas – „Remdamasis Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat nuosekliai pabrėžia, kad laisvės apribojimo metu asmenys iš esmės nenustoją naudotis fundamentaliomis teisėmis ir laisvėmis, kurias užtikrina Konvencija. [...] Europos Žmogaus Teisių Teismas yra ne kartą pažymėjęs, jog tam tikrais atvejais nuteistajam reikalinga papildoma apsauga dėl jo padėties pažeidžiamumo ir dėl to, kad valstybė dėl šio asmens prisiima atsakomybę. Šiame kontekste Konvencijos 3 straipsnis (niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas) nustato valstybės institucijoms pozityvią pareigą užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį, ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalinimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, jog jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukeltų šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2000 m. spalio 26 d. sprendimą *byloje Kudla prieš Lenkiją*, pareiškimo Nr. 30210/96; 2002 m. liepos 15 d. sprendimą *byloje Kalashnikov prieš Rusiją*, pareiškimo Nr. 47095/99; 2003 m. vasario 4 d. sprendimą *byloje Van der Ven prieš Nyderlandų Karalystę*, pareiškimo Nr. 50901/99; 2009 m. spalio 22 d. sprendimo *byloje Norbert Sikorski prieš Lenkiją*, pareiškimo Nr. 17599/05, 131 paragrafą). Taigi, iš valstybės yra reikalaujama, neatsižvelgiant į jos logistinius bei finansinius sunkumus, organizuoti kalinimo įstaigų sistemą tokiu būdu, kad būtų gerbiamas žmogaus orumas (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. kovo 27 d. sprendimo *byloje Sukhovoy prieš Rusiją*, pareiškimo Nr. 63955/00, 31 paragrafą; 2007 m. gegužės 10 d. sprendimo *byloje Benediktov*

prieš Rusiją, pareiškimo Nr. 106/02, 37 paragrafą) (žr. 2013 m. lapkričio 18 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A261-1802/2013 ir joje nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką).“

Tyrimo išvados

11. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

11.1. dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neužtikrinant Pareiškėjui sveikatos priežiūros prieinamumo;

11.2. dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai nepagrįstai ilgai laikant Pareiškėją lauke (esant žemai oro temperatūrai);

11.3. dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neteisėtai ribojant Pareiškėjo teisę telefonu bendrauti su advokate.

Dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neužtikrinant Pareiškėjui sveikatos priežiūros prieinamumo

12. Skunde rašoma, kad 2022 m. sausio 27 d. Pareiškėjas, pajutęs peršalimo simptomus, kreipėsi į Pravieniškių PN-AK pareigūnus prašydamas suteikti medicinos pagalbą, tačiau jo prašymas nebuvo patenkintas.

13. Tiek tarptautiniuose, tiek Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta, kad laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims *turi būti teikiamos tokios pat asmens sveikatos priežiūros paslaugos kaip ir laisvėje esantiems asmenims*, tais atvejais, kai tokių reikiamų paslaugų negali suteikti laisvės atėmimo vietų gydymo įstaigos, paslaugos gali būti teikiamos valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose (šios pažymos 6, 7 punktai).

Europos kalėjimų taisyklėse nustatyta, kad kalėjimų valdžia turi rūpintis visų kalinių sveikata bei visi kaliniai turi turėti galimybę naudotis medicinos paslaugomis, kurios teikiamos šalyje, ir negali būti diskriminacijos teisinės padėties pagrindu. Visos reikalingos medicinos, chirurgijos ir psichiatrijos paslaugos, įskaitant ir tas paslaugas, kurios yra prieinamos visuomenėje, turi būti suteiktos kaliniui.

Tai reiškia, kad suimtiesiems / nuteistiesiems turi būti teikiamos tokios pačios kokybės sveikatos priežiūros paslaugos kaip ir laisvėje esantiems asmenims, t. y., sudaromos sąlygos susitikti su asmeniui aktualios srities gydytoju, suteikiamos išsamios konsultacijos dėl asmens sveikatos būklės, paskiriamas tinkamas gydymas, užtikrinamas savalaikis paskirtas gydymas arba / ir gydytojų rekomendacijų vykdymas.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas dėl pablogėjusios sveikatos būklės į pareigūnus kreipėsi 2022 m. sausio 31 d., tą pačią dieną jį apžiūrėjo Laisvės atėmimo vietų ligoninės Pirminės asmens sveikatos priežiūros skyriaus šeimos gydytoja, kuri nustatė ūminį nazofaringitą (peršalimą) ir Pareiškėjui paskyrė gydymą. Tai patvirtino ir pats Pareiškėjas (šios pažymos 2.4 punktas). Duomenų, kad Pareiškėjas 2022 m. sausio 27 d. (t. y., kaip nurodyta Skunde) būtų kreipęsis į Pravieniškių PN-AK pareigūnus dėl medicinos pagalbos suteikimo ir ji jam būtų nesuteikta, nebuvo gauta. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Pareiškėjo teiginiai, jog Pravieniškių PN-AK pareigūnai neužtikrino jam sveikatos priežiūros prieinamumo, nebuvo patvirtinti.

14. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai Pareiškėjui neužtikrinant sveikatos priežiūros prieinamumo yra nepagrįsta.

**Dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo)
galimai nepagrįstai ilgai laikant Pareiškėją lauke (esant žemai oro temperatūrai)**

15. Skunde rašoma, kad Pravieniškių PN-AK pareigūnai 2022 m. sausio 26 d. penkias (5) valandas ir 2022 m. sausio 28 d. keturias (4) valandas. Pareiškėją laikė lauke esant žemai oro temperatūrai. Pasak Pareiškėjo, toks pareigūnų elgesys sukėlė neigiamų pasekmių jo sveikatai, t. y., jis peršalo.

15.1. Dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) 2022 m. sausio 26 d.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2022 m. sausio 26 d. nuo 13.10 val. iki 17.00 val. Pravieniškių PN-AK pareigūnai aiškinosi Pareiškėjo atsisakymo gyventi paskirtame būryje priežastis, todėl tuo laiku jis buvo laikomas kontrolės ir praleidimo punkto Nr. 2 patalpose. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Pareiškėjo teiginiai, jog 2022 m. sausio 26 d. jis buvo penkias valandas laikomas lauke, esant žemai oro temperatūrai, nebuvo patvirtinti.

15.2. Dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) 2022 m. sausio 28 d.

Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, Konvencija įpareigoja valstybę užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalinimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, kad jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukeltų šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu.

Valstybės pareiga rūpintis nuteistaisiais yra įtvirtinta ir nacionaliniuose teisės aktuose (BVK 173 straipsnis, Nuostatų 8 punktas). Tai reiškia, kad laisvės atėmimo vietos (šiuo atveju – Pravieniškių PN-AK) administracija nuteistiesiems (nagrinėjamu atveju – Pareiškėjui) turėjo / turi užtikrinti tokias laikymo sąlygas, jog nekiltų grėsmė jų sveikatai ir gerovei.

Skundo tyrimo metu nepavyko nustatyti, kokiose Pravieniškių PN-AK patalpose Pareiškėjas buvo laikomas 2022 m. sausio 28 d. Pravieniškių PN-AK pareigūnai nepateikė dokumentų arba kitokių įrodymų, kurie leistų paneigti Pareiškėjo teiginius, kad pirmiau nurodytą dieną jis net keturias valandas buvo laikomas lauke, todėl darytina išvada, kad jo teiginiai buvo patvirtinti.

Pagal Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos viešai skelbiamus duomenis (internetiniame tinklalapyje www.meteo.lt), 2022 m. sausio 28 d. lauke vyravo neigiama oro temperatūra, todėl asmens (šiuo atveju – Pareiškėjo) laikymas lauke net keturias valandas galėjo sukelti nepageidaujamų padarinių jo sveikatai. Atkreiptinas dėmesys, kad dėl aplinkybės, jog 2022 m. sausio 31 d. Pareiškėjas kreipėsi į medicinos darbuotojus dėl peršalimo simptomų, manytina, kad Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmai (neveikimas), 2022 m. sausio 28 d. Pareiškėją ilgokai laikant lauke esant žemai oro temperatūrai, ne tik galėjo, bet ir sukėlė neigiamus padarinius Pareiškėjo sveikatos būklei. Dėl šių aplinkybių darytina išvada, kad Pravieniškių PN-AK pareigūnai netinkamai vykdė savo pareigą rūpintis nuteistaisiais (šiuo atveju – Pareiškėju) ir tokie jų veiksmai (neveikimas), kai asmuo (šiuo atveju – Pareiškėjas) buvo nepagrįstai ilgai laikomas lauke esant žemai oro temperatūrai, gali būti laikomi nežmonišku ir asmens orumą žeminančiu elgesiu, prieštaraujančiu Konvencijos 3 straipsniui.

16. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) nepagrįstai ilgai 2022 m. sausio 28 d. laikant Pareiškėją lauke (esant žemai oro temperatūrai) yra pagrįsta.

Dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neteisėtai ribojant Pareiškėjo teisę telefonu bendrauti su advokate

17. Skunde rašoma, kad Pareiškėjas 2022 m. vasario 8 d. skambino savo advokatei, tačiau su ja susisiekti nepavyko, nes advokatės telefono numeris buvo įtrauktas į uždraustų telefono numerių sąrašą.

18. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 7, 8 punktai), nuteistieji turi teisę neribotą kiekį kartų telefonu skambinti savo advokatams. Laisvės atėmimo vietos (nagrinėjamu atveju – Pravieniškių PN-AK) administracijai tenka pareiga užtikrinti šios nuteistųjų teisės realų įgyvendinimą.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas dėl galimybės paskambinti advokatei nei žodžiu, nei raštu į Pravieniškių PN-AK pareigūnus nesikreipė, todėl nebuvo sprendžiamas klausimas dėl BVK 101 straipsnyje įtvirtintos Pareiškėjo teisės įgyvendinimo. Duomenų, jog Pareiškėjas 2022 m. vasario 8 d. mėgino telefonu susisiekti su advokate, tačiau dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) jam nepavyko, nebuvo gauta. Dėl šių aplinkybių teigtina, kad Skunde aprašytos aplinkybės (galimai nepagrįstai ribojama Pareiškėjo teisė telefonu bendrauti su advokate) nebuvo patvirtintos.

19. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neteisėtai ribojant Pareiškėjo teisę telefonu bendrauti su advokate yra nepagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neužtikrinant Pareiškėjui sveikatos priežiūros prieinamumo atmesti.

21. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) nepagrįstai ilgai 2022 m. sausio 28 d. laikant Pareiškėją lauke (esant žemai oro temperatūrai) pripažinti pagrįsta.

22. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Pravieniškių PN-AK pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neteisėtai ribojant Pareiškėjo teisę telefonu bendrauti su advokate atmesti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

23. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė **Pravieniškių PN-AK direktoriui** rekomenduoja:

23.1. imtis priemonių, kad ateityje, esant nepalankiems orams, būtų užtikrintas nuteistųjų laikymas patalais įstaigos patalpose (t. y., jie nebūtų laikomi lauke), kol bus priimtas sprendimas dėl jų paskyrimo į būrį ir apgyvendinimo šio būrio gyvenamosiose patalpose;

23.2. atkreipti jam pavaldžių pareigūnų dėmesį į suimtųjų / nuteistųjų teisės telefonu bendrauti su advokatu svarbą ir įpareigoti juos ateityje užtikrinti suimtųjų / nuteistųjų galimybes neribotai skambinti savo advokatui.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė